

Miina Sillanpään työn hedelmät kantavat edelleen

Aura Korppi-Tommola: *Miina Sillanpää. Edelläkävijä*. SKS 2016.

Aura Korppi-Tommola on vienyt henkilöhistoriaa ja elämäkertatutkimusta aimo askeleen uuteen suuntaan. *Miina Sillanpää – edelläkävijä* ei ole pelkästään perinteinen elämäkerta. Se selvittää, mikä Miina Sillanpään työssä oli pysyvää. Miten Sillanpään ajamat ja usein myös juuri hänen esille nostamansa asiat ovat kehittyneet sekä miten ne ovat edelleen läsnä ajassa, jossa elämme? Ratkaisu on hyvä. Sillanpää tunnetaan ensimmäisenä ministeriksi nimitettynä naisena, pitkäaikaisena parlamentaarikkona ja työväenliikkeen vahvana naishahmona. Tuskin on tarpeen kertoa hänen elämänvaihteitaan uudelleen. Tarina piisasta parlamentaarikoksi on jo tuttu. Irma Sulkusen kirjoittamassa elämäkerrassa pohdittiin Sillanpään persoonaa. Maria Lähtenmäki on kuvannut Sillanpään työtä työläisnaisliikkeessä ja liikkeen edustajana. Oma Mäkikossan kirjoittama elämäkerta on viehättävä ajankuva, joka rakentaa legendaa.

Sillanpäästä on muodostunut eräänlainen ikoni. Jokioislaisen torpparin tyttären Wilhelmiina Riktigin taival talousneuvos Miina Sillanpääksi on monessa suhteessa työväenliikkeen, mutta myös hyvinvointivaltion, metafora. Onhan hänen tarinansa samalla tarina siitä, kuinka työoloja parannetaan joukkovoimalla, kiinnitetään huomiota yhteiskunnan heikoimpiin,

ilmaistaan omia mielipiteitä rohkeasti, vastustuksesta ja pilkkasta huolimatta, sekä uurastetaan sitkeästi, neuvotellen ja demokrati-
aan uskoen, asioiden korjaamiseksi ja parantamiseksi.

Korppi-Tommola seuraa kolmen teeman etenemistä Sillanpään ajasta nykypäiviin. Ne ovat lastensuojelu, kotitaloustyö ja naisten poliittinen osallistuminen. Näillä kaikilla elämäalueilla Sillanpää oli todellakin edelläkävijä – peloton ja sitkeä. Hänessä oli kestävyyttä useita vuosikymmeniä kestäviin turnajaisiin.

Sillanpään tunnettu lause ”Minä mukminkin käyden puheenvuoroo...” liittyi juuri lastensuojeluun. Työläisnaisten ensimmäinen aloite vuonna 1907 koski avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten kovaa kohtaloa. He ehdottivat kotien perustamista aviottomia äitejä ja heidän lapsiaan varten. Eduskunnan puhemies olisi halunnut lopettaa keskustelun, mutta Sillanpää otti paikkansa kansanedustajana ja perusteli perin pohjaisesti aloitetta. Vaadittiin kuitenkin 35 vuotta valmistelua ja varojen keruuta ennen kuin ensimmäinen Ensikoti avattiin.

Sillanpää tiesi, mistä puhui. Hän oli elänyt lapsuutensa ja nuoruutensa ympäristössä, jossa lapsella ei juuri ollut vaihtoehtoja. Saati, jos lapsi oli sattunut syntymään perheeseen, jossa rypähtiin ja hakattiin.

Kansakoulun käyntiin ei ollut mitään mahdollisuutta, vaikka lukuhaluja riitti. Tehdastyön aloittaminen 12-vuotiaana opetti, miten kovaa elämä voi olla. Ja tuskin Miina oli ennen tätäkään joutanut laiskottelemaan. Lasta ei ennen vuoden 1936 lastensuojelulakia voinut ottaa huostaan, ellei tämä tehnyt jotakin rikollista.

Lasten parempaan elämään tähtäsivät myös ottolapsilaki, oppivelvollisuuslaki, Naistenklinikan perustaminen ja äitiyshuolto, jotka kaikki vaativat sitkeää työtä Sillanpäältä ja hänen hengenheimolaisiltaan sekä työväen- että porvarillisissa puolueissa. Vasta-

argumenttina oli usein, että yhteiskunnassa on tärkeämpiä ja kii-reellisempiä asioita tai tulee liian kalliiksi. Samat teemat ovat edelleen esillä esimerkiksi turvakotien rahoituksessa tai lastensuojelun voimavarojen lisäämisessä – ja samat vasta-argumentit.

Sillanpäällä oli omakohtaista kokemusta myös kotitaloustyöstä. Hän ennätti toimia perhepalvelijana 15 vuotta. Vuonna 1898 hän liittyi juuri perustettuun Palvelijatar-yhdistykseen ja valittiin heti sen varapuheenjohtajaksi. Alli Trygg-Heleniuksen johtama yhdistys pyrki ensin kehittämään palvelijattarien työoloja yhteistyössä emäntien kanssa, mutta se ei onnistunut. Niin Trygg-Helenius väistyi ja Sillanpäästä tuli puheenjohtaja. Pesti kesti 50 vuotta. Sillanpää oli merkittävä ammattiyhdistysjohtaja, sillä perhepalvelija oli naisten yleisin ammatti.

Yhdistyksen päämääränä oli irtottaa perhepalvelijat isäntävallasta ja luoda heille normaalin palkkatyöntekijän sopimusjärjestelmä työaikoineen, lomineen ja muine oikeuksineen. Isäntävallalta saattoi tarkoittaa myös apulaisen seksuaalista hyväksikäyttöä ja, tämän tullessa raskaaksi, lähettämistä kadulle. Mitään työsuhdeturvaa ei ollut. Tämäkin tehtävä vaati turnajaiskestävyyttä. Kotiapulaislaki ”Lex Miina” säädettiin vuonna 1946.

Palvelijatar-yhdistys avasi tien politiikkaan ja Sillanpää valittiin ensimmäiseen yleisillä ja yhtäläisillä vaaleilla valittuun eduskuntaan Sosialidemokraattisen puolueen edustajana heti vuonna 1907. Kansanedustajan tehtävä kesti 38 vuotta, kun muutama vaalikausi jäi väliin. Jättäessään eduskunnan Sillanpää oli 82-vuotias. Näin vuosina hän ennätti vaikuttaa äitiys- ja lastenhuollon ohella muun muassa alkoholipolitiikkaan, työelämään, lastenhoitoon, vammaisten asemaan, kotitalousneuvontaan ja naispoliisikysymykseen – ja ylipäätään asioihin, joilla oli suuri vaikutus ihmisten arkeen.

Korppi-Tommola kuvaa verkostoa, jonka avulla Sillanpää vei pik-

kuhijaa eteenpäin tärkeinä pitämäänsä asioita. Hänen kykynsä olla väleissä kaikkien kanssa johti sekä kehuihin että kritiikkiin. Omissa joukoissa hänen sanottiin hännystelevän lahtareita, mutta porvarillisten naisten joukoissa hän oli arvostettu yhteistyökumppani.

Piikakenraali ja vanhapiika sai kuulla ja lukea itsestään enimmäkseen kritiikkiä. Nainen, joka nostaa esille alkoholin tuomat ongelmat, seksuaalisuuteen liittyvät moraaliset kysymykset ja ylipäätään naisten ja lasten turvattoman aseman, on harvoin kovin suosittu. Sillanpää osasi käyttää arvostelun hyväkseen. Hän vastasi asiallisesti, toi vastineissaan esille omat perustelunsa ja muokkasi pikkukuhijaa mielipiteitä.

Miina Sillanpää -seuran päätös julkaista johtotähtensä uusi elämäkerta 150-vuotisjuhlan kunniaksi on perusteltu – ja kansalaisvaikuttaminen ansaitsee oman liputuspäivän. Kuten Korppi-Tommola toteaa, ei voi olla ihaillematta Sillanpään työkykyä ja tarmoa sekä sinnikkyyttä ajaa uudistuksia silloinkin, kun vastassa näytti olevan kiviseinä. Korppi-Tommola myös osoittaa, että työtä on edelleen tehtävänä ja se onnistuu parhaiten neuvottelemalla, yhteistyöllä ja uskolla, että asia – mikä se sitten onkaan – tuottaa parempaa elämää meille kaikille.

MARKETTA POHLS

Kirjoittaja on filosofian tohtori, historian tutkija ja kouluttaja.